

KOMSTAD BYMILJÖ

Komstad var redan tidigt en plats för bosättning, vilket framgår av arkeologiska fynd utmed Ljungaåns strand. Här finns fynd från såväl sten-, brons- och järnålder. Norr om Sävsjön ligger ett gravfält från järnåldern. På gravfältet står också en runsten med den fantasieggande inskriptionen ”Vråe satte denna sten efter Gunne, sin broder. Han dog i England.”

Även under historisk tid har Komstad varit något av en centralort med gästgivargård, tingshus, affär och verksamhet knuten till vattenkraften från ån.

Komstad var häradets tingsplats från 1734 till 1908. Ett av de tidigare tingshusen är bevarat och används i dag som bostadshus. Vid den gamla tingsplatsen i den östra delen av byn finns dessutom det gamla häradshäktet bevarat.

De längre transporter på landsbygden ombesörjdes i äldre tid till stor del av gästgiverier och skjutshåll. Skjutshället tog många hästar i anspråk och blev en börda för landets bönder. I Komstads grannskap omfattades 39 hästar av skjutplikten i mitten av 1800-talet. Komstads sista gästgivargård uppfördes 1885. Här träffades både resande och bygdens folk och det som lockade var, enligt utsago, till stor del dryckesvarorna. Under 1800-talets senare hälft blev gästgiverisystemet alltmer otidsenligt och långfärderna övertogs av tågtrafiken. Gästgiveri- och skjutshållsinstitutionen avskaffades därför 1933.

Komstad genomgick laga skifte 1867–69 och härigenom fick varje delägare i byn mer sammanhängande ägor. Skiftet medförde också att flera fick flytta ut sina byggnader från den trånga bykärnan. Av 17 delägare erhöll 11 skyldighet att flytta ut till mer perifera gårdslägen. I byn fanns också ett soldattorp och ett grenadjärtorp.

I byn finns fler fler värdheter: en gammal affär, ram- och cirkelsågar från 1872, en kvarnstensfabrik samt en kvarn från 1871. En smedja och skvaltkvarn har nybyggts i pedagogiskt syfte.

Stora kvarnen i Komstad uppfördes ursprungligen omkring 1870 och byggdes på 1928. Foto Jönköpings läns museum.

SMULTRONSTÄLLE 32

HITTA HIT

Från länsväg 127 väster om Sävsjö sväng norrut ca 4 km från Sävsjö. Efter ca 2 km kommer man till Komstad.

Koordinater:

N 6362345 / E 476758
(SWEREF 99 TM) // N 57°
24' 11,232", E 14° 37' 0,424"
(WGS84)

Komstads bymiljö sedd från Öster. Foto Leif Gustavsson/L.G.foto.

JÖNKÖPINGS LÄNS
MUSEUM

036-30 18 00 • www.jkpglm.se

SMULTRONSTÄLLEN

Ute i landskapet finns massor att upptäcka! Länsmuseet presenterar här smakprov på sevärdheter i Jönköpings län med utgångspunkt i kulturmiljöer och kulturarv.

Här finns välkända kulturminnesmärken såsom Habo kyrka och domarringarna i Smålandsstenar, men också mer okända pärlor såsom flottningsslämningarna i Valån och Stengårdshults kyrka. I länet finner vi många spår efter forna tiders människor och verksamheter, allt ifrån slott- och herresäten till övergivna vägbanor och odlingsrösen i skogsmark.

Vår tanke med Smultronställen är att det ska locka till utflykter i kulturlandskapet – där finns vår historia, som tar sig olika uttryck i den fysiska miljön. Det är ett arv värt att uppleva och värna. Under rubriken Smultronställen kommer vi allteftersom fylla på med ännu fler sevärdheter, både för länsbor och långväga besökare. Ju fler som upptäcker dessa pärlor, desto större möjlighet att de bevaras för framtiden.

FAKTA

I Jönköpings län finns över 40 000 registrerade fornlämningar, 87 riksintressanta kulturmiljöer, närmare 130 byggnadsminnen, ungefär 150 kyrkor, 100-talet hembygdsgårdar med samlad äldre bebyggelse, ett stort antal industrihistoriska miljöer samt två kulturreservat. Därtill finns också ett stort antal kulturmiljöer med bevarandevärd bebyggelse. En del av dessa kan man få information om via länsstyrelsens och kommunernas hemsidor. Man kan även hitta beskrivningar via de olika hembygdsföreningarnas respektive sidor.

BRA ATT VETA

Tillgängligheten till de olika smultronställena varierar. En del är välskyltade, enkelt tillgängliga och uppfyller krav på parkeringsplatser etc. Andra kräver mer av besökaren, kanske behöver man gå en längre sträcka för att nå sitt mål, ibland är det snårig skog och väl framme möts man kanske av en trasig skylt (om det ens funnits någon). Platserna bär dock alltid på en spännande och intressant historia.

Notera också att många av de kulturhistoriska byggnaderna är privatägda och endast tillgängliga för exteriör beskådan. Respektera privat tomtmark. Många kyrkor är öppna sommartid. Under andra tider på året brukar man kunna kontakta kyrkvaktmästaren som öppnar upp.

